

De bezeten man

en andere verhalen

“In liefdevolle herinnering aan Kim Moelands,
wiens positiviteit en liefde voor het leven mij
blijvend zullen inspireren om elke dag met dezelfde
levenslust te omarmen.”

Charles Dickens
Natasza Tardio

De bezeten man

en andere verhalen

Ezo Wolf | Sint Pancras

VOORWOORD

Het is met grote trots en eerbied dat ik deze hertaling van enkele korte verhalen van Charles Dickens aanbied. Dickens is een van de vele inspiratiebronnen voor mij als schrijver geweest, en het hertalen van zijn tijdloze verhalen op toegankelijke wijze zie ik dan ook als een bijzondere eer.

Dickens staat bekend om zijn unieke manier van schrijven. Hij had een talent om levendige personages en gedetailleerde beschrijvingen te creëren die je echt in het verhaal laten duiken. Zijn boeken zijn gevuld met avontuur, spanning en soms wat humor en ik ben blij dat met deze uitgave een nieuwe generatie lezers kan genieten van het werk van Dickens.

Het is dan ook mijn oprechte wens dat zijn verhalen de magie van zijn vertelkunst zal overbrengen bij oude en nieuwe generaties lezers.

Het is me een groot genoegen om een van mijn eigen korte verhalen in de stijl van Dickens, genaamd “Schaduwspel”, bij te dragen aan deze bundel. Ik hoop dat deze verhalenbundel zowel een erbetoon zal zijn aan de onsterfelijke nalatenschap van Charles

© 2024 Nederlandse bewerking Natasza Tardio
© 2024 Ezo Wolf Uitgevers, Sint Pancras

Omslagontwerp: Sproud, Haarlem
Vormgeving binnenwerk: Studio L.E.O, Alkmaar

ISBN 9789083346526

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

ezowolf.nl

Dickens als een uitnodiging voor lezers van alle leeftijden om zich te laten betoveren door zijn tijdloze vertellingen.

Hopelijk zullen jullie net zo enthousiast worden over Dickens als ik ben!

Natasza Tardio

De bezeten man (1848)

Charles Dickens

Hertaling: Natasza Tardio

HOOFDSTUK 1

DE GAVE

Iedereen zei het. Nu ben ik de laatste die beweert dat wat iedereen zegt ook de waarheid is. Iedereen heeft evenveel kans om ongelijk te hebben als gelijk. De ervaring leert dat iedereen het regelmatig bij het verkeerde eind heeft. En vaak duurt het ontzettend lang om erachter te komen hoe fout iemand het had. Je kunt dus veilig aannemen dat iedereen fouten maakt.

Het gevreesde woord GEEST, herinner ik me. Iedereen zei dat hij eruit zag als een gekwelde, bezeten man. En ze hadden gelijk. Hij zag er bezeten uit. Niemand kon dat ontkennen na het zien van zijn ingevallen wangen, zijn diep liggende, fonkelende ogen, zijn sombere gezicht dat ondanks de fijne trekken iets grimmigs had. Iets waar je net je vinger niet op kon leggen.

Zijn grijze haren hingen als een wirwar van zeewier om zijn gezicht, alsof hij zijn leven lang de golven van de grote oceaan had bevochten. Wie kon iets anders beweren? Je hoefde alleen maar naar hem te kijken terwijl hij zwijgend en somber in gedachten

verzonken zat. Teruggetrokken en in zichzelf gekeerd. Triest, verstrooid, schijnbaar terugdenkend aan een plaats of tijd in het verleden, daarbij luisterend naar een stem diep van binnen. Als je dat alles zo zag was het duidelijk dat daar een bezeten man zat. Om nog maar te zwijgen over zijn langzame manier van praten, met zijn diepe en zware stem die vol en melodieus klonk. Iedereen die hem tijdens deze winteravond zag, zittend in zijn kamer die gedeeltelijk was ingericht als een bibliotheek en gedeeltelijk als een laboratorium, omgeven door kruiden, wetenschappelijke instrumenten en boeken, overschaduwde door een lampenkap die als een monsterachtige tor roerloos op de muur zat tussen een menigte van spookachtige gedaanten die door het licht van het flakkerende haardvuur op de vreemde instrumenten dansten. Sommige van deze schaduwen leken zich over de glazen flessen met vloeistof te bewegen als dingen die wisten dat ze konden creëren, maar tegelijkertijd ook konden vernietigen. Wie hem zo had gezien, zittend voor de roestige haard, starend in de rode vlammen, terwijl hij geluidloos zijn lippen bewoog, wie zou dan nog kunnen ontkennen dat deze man niet bezeten was en de grond waarop hij woonde beheerste. Om nog maar niet de spreken over de plek waar hij woonde.

Zijn woning was oud en verwaarloosd en bevond zich in een gedeelte van wat vroeger een plek voor studenten geweest was. Ooit een statig gebouw, gelegen aan een open plein, maar nu zwart van rook, ouderdom en aangetast door het weer. Het was aan alle kanten ingekapseld door de alsmaar groeiende stad. Overwoekerd

door puin en stenen, omringd door bomen, die net als het gebouw aangetast waren door de rook van de in hun nabijheid staande schoorstenen. Het was een plek waar, door het gebrek aan zonnestralen, de sneeuw wekenlang bleef liggen, terwijl deze in de rest van de stad allang was verdwenen. Hier kon de ijzige oostenwind tekeer gaan als een enorme bromvlieg, terwijl het op andere plaatsen stil was.

Zijn woning bevond zich in het midden van het gebouw. Vlakbij de open haard. Het was oud, had een laag plafond en zag er vergaan uit. En toch stond het nog steeds stevig op zijn plek. Met houten balken in het plafond en een sterke vloer die door ouderdom schuin afliep in de richting van de haard. Zo bekneld en ingesloten door de stad en toch zo afgezonderd. Zo stil en tegelijkertijd zo luid door de echo's die niet opgesloten bleven binnen de gangen en lege kamers, maar nagalmden tot ze oplostten in de mufte lucht.

Als je hem daar toch eens kon zien zitten in de schemering tijdens de sombere winter. Terwijl de wind scherp en guur om het gebouw floot en een waterig zonnetje langzaam onderging. Het moment waarop mensen met voorovergebogen hoofden zo snel mogelijk naar huis snelden om te schuilen voor de wind, regen en sneeuw, en degenen die onverhoopt toch buiten moesten blijven probeerden te schuilen onder afdakjes, terwijl sneeuwvlokken in hun ogen prikten, maar het nog net niet hard genoeg sneeuwde om sporen achter te laten op de bevroren grond. Het was het

tijdstip waarop de houten luiken van de huizen werden gesloten en de lantaarns in de bijna verlaten straten begonnen te branden. Straten die anders pikdonker zouden zijn.

Als de schemering de schaduwen bevrijdde die de hele dag gevangen hadden gezeten en die zich vervolgens verzamelden en samensmolten tot een zwerm spoken, die loerden vanachter kerkmuren en dreigend keken door de kieren van openstaande deuren. Als deze zwerm de beschikking had over de verlaten vertrekken en dansten over vloeren, opklommen tegen de muren en plafonds van bewoonde kamers, waar het vuur nog slechts smeulde, om vervolgens weer te verdwijnen als water dat zich terugtrok tijdens eb, zodra het vuur weer opflakkerde in vlammen. Als hij, zoals eerder gezegd, naar het vuur staarde, waarin de schaduwen kwamen en gingen, maar er geen acht op sloeg en ondertussen in het vuur bleef staren. Dan, op dat moment, had je hem moeten zien.

Het moment waarop de wind in de schoorsteen zong en soms neuriede, dan weer huilde in het huis, terwijl de bomen buiten werden gegeseld door weer en wind, zo erg dat een vogel die daarvan niet kon slapen af en toe haar ongenoegen liet horen in een zwak, slaperig en hoog getjirp.

Toen hij, om het kort te houden, daar zo zat, werd er op zijn deur geklopt, waarop hij overeind kwam en riep: 'Wie is daar? Binnen!' Op dat moment leunde er geen gedaante tegen de rug van zijn stoel en toch... toch was er iets in het donker voorbijgeleden en weer verdwenen.

'Ik ben werkelijk bang,' zei een opgewekte, blozende man, die met zijn voet de deur openhield, om zichzelf en een houten dienblad dat door hem werd gedragen, binnen te laten om vervolgens voorzichtig de deur weer zachtjes dicht te laten vallen uit vrees, dat deze anders met een klap zou dichtslaan. 'Ik ben werkelijk bang, dat ik vanavond veel te laat ben. Maar juffrouw William had heel veel moeite om hier te komen...'

'Door de wind? Ik hoorde hoe deze behoorlijk waaide en steeds erger werd.'

'Ja, het kwam door de wind, meneer Redlaw. Het is nog een geluk dat ze is thuisgekomen.' Ondertussen had de vrolijk kijkende man het dienblad met daarop de maaltijd, neergezet en was hij bezig om de lamp aan te doen en een tafelkleed over de tafel uit te spreiden. Maar voor hij daarmee klaar was, gooide hij nog wat hout en kolen op het vuur, om vervolgens weer verder te gaan met het dekken van de tafel. De lamp die hij had aangedaan en het vuur dat inmiddels al weer aardig begon te branden, veranderde de aanblik van de kamer zo snel, dat het leek dat slechts zijn blozende gelaat en drukke bezigheden al een prettige verandering hadden veroorzaakt.

'Juffrouw William liep net als iedereen het risico om gewond te raken in dit noodweer. Daarop was zij geen uitzondering.'

'Nee,' antwoordde meneer Redlaw gemoedelijk, maar toch klonk hij kortaf.

'Denkt u bijvoorbeeld maar eens aan vorige week zondag toen

het nat en glibberig was en zij met haar schoonzusje op visite ging en probeerde om zonder enig modderspatje aan te komen. Of die keer dat ze tijdens de Packhammer kermis in een schommel ging zitten en de wind haar er bijna afblies. En dan heb ik het nog niet gehad over die keer dat Charley Swidger junior, haar neefje van twaalf, haar mee nam in zijn roeiboot. Het werd al snel duidelijk dat hij geen snars begreep van roeien toen hij samen met haar tegen de pier roeide.

Toen William Swidger ophield met praten kwam er slechts een kort 'Ja' uit de mond van Redlaw. Het was op dezelfde toon als het eerdere 'nee'.

'U moest eens weten hoe groot de Swidger familie is, meneer,' vervolgde de huismeester zijn verhaal, terwijl hij ondertussen de tafel dekte en de spullen een voor een benoemde. 'Zo is er bijvoorbeeld mijn vader, meneer. Vroeger conciërge en bewaker van dit voormalige instituut. Zevenentachtig jaar is hij inmiddels en ook een Swidger. – Lepel –.'

'Juist, William,' was het geduldige, maar verstrooide antwoord van Redlaw.

'Zevenentachtig jaar,' herhaalde William, 'en je mag hem gerust de grondlegger van onze familieboom noemen! – Brood –. Ik, zijn zoon en opvolger kan absoluut niet aan hem tippen. – Zout –, en, mijn vrouw, juffrouw William. Wij zijn allebei ook Swidgers. – Mes en vork –. En dan zijn er natuurlijk nog al mijn broers met hun gezinnen. Ook Swidgers. De mannen, de vrouwen, de jongens

en de meisjes. Samen met alle neven, nichten, ooms en tantes en natuurlijk al hun familieleden in de opvolgende en eerdere generaties. Met alle aangetrouwde familie zouden de Swidgers, als ze hand in hand gingen staan, een kring rondom Engeland kunnen vormen.'

Omdat William deze keer geen enkele reactie kreeg van de in gedachten verzonken Redlaw, liep hij een paar stappen op hem af en stootte 'toevallig' met een karaf tegen de tafel aan. Het doel was om de aandacht van Redlaw te trekken. Daarna ging hij weer opgewekt verder met zijn verhaal.

'Ik zeg u, meneer, juffrouw William en ik hebben dikwijls gezegd dat het niet uitmaakt dat wij kinderloos zijn. Er zijn Swidgers genoeg. – Boter –. Daarbij, met de zorg voor mijn vader, hebben wij ons eigen gezin, – olie en azijn –, het komt dus best goed uit dat wij geen kinderen hebben. Dat gezegd hebbend is het voor juffrouw William wel wat stil.' William keek Redlaw aan. 'Bent u gereed voor het gevogelte en de aardappelpuree, meneer? Juffrouw William is klaar om het op tafel te zetten.'

'Ja, ik ben zover, zei Redlaw. Het leek alsof hij ontwaakte uit een droom, terwijl hij in de kamer op en neer liep.

'Juffrouw William heeft trouwens weer wat uitgehaald, meneer,' zei de huismeester. Hij zat gehurkt bij de open haard en probeerde een bord op te warmen bij het vuur. Zijn gezicht zag er tevreden uit in de rode gloed van de vlammen. Redlaw stond plotseling stil en draaide zich belangstellend om naar William.

‘Ik zeg u meneer, juffrouw William kan het niet laten om te moederen over anderen. Haar hart loopt gewoon over van moederlijke gevoelens.’

‘Wat heeft ze dan gedaan?’ vroeg Redlaw geïnteresseerd.

‘Nou, meneer, ze is een soort van tweede moeder voor al die jongelui die van heinde en verre komen om uw lessen te volgen. Ai...’ William keerde het bord snel om en balanceerde het van zijn ene hand naar de andere.

‘Wel?’ vroeg Redlaw. ‘Vertelt u verder.’

‘Nou, dat is nu precies waar het om gaat, meneer. Alle studenten zien juffrouw William als een tweede moeder. Voor hun eerste les begint gaan ze altijd eerst even langs juffrouw William. De een na de ander. Meestal om iets te vertellen of te vragen. ‘Swidge’ noemen ze haar wanneer ze over haar praten. Natuurlijk is dat niet de juiste spelling van haar naam, maar zolang dit maar op een vriendelijke manier gebeurt, maakt dit volgens mij helemaal niet uit. Dat is beter dan dat ze je naam op de correcte manier uitspreken, zonder enige vorm van respect.’

Op het moment dat William uitgesproken was kwam hij met het inmiddels verwarmde bord weer aan bij de tafel, waar hij het half struikelend neerzette. Het bord viel min of meer op tafel, zo heet was het. Op hetzelfde ogenblik kwam zijn vrouw de kamer binnen met een tweede dienblad en een lantaarn. Ze werd gevolgd door een oudere man met lange, grijze haren.

Juffrouw William was net als haar man, meneer William,

iemand die er eenvoudig en onschuldig uitzag. Haar rode wangen hadden een vrolijke uitstraling. Dezelfde rode kleur kwam terug in het vest van haar man. Maar in tegenstelling tot zijn blonde haar dat rechtovoreind stond, was dat van haar donkerbruin en zorgvuldig gestijld. William’s broekspijpen waren tot zijn enkels omhooggeschoven. Juffrouw William’s gebloemde rok, rood en wit, net als haar lieve gezicht, zat zo netjes, alsof de wind die buiten zo hard waaide, er geen kreukel in had kunnen maken. Terwijl het erop leek dat de jas van de huismeester elk moment kon wegwaaien en het leek alsof hij hem maar half aan had, zat de blouse van zijn vrouw zo keurig, dat mocht dit nodig zijn het haar leek te beschermen tegen zelfs de meest gevaarlijke personen.

‘Netjes op tijd, Milly’, zei William tegen zijn vrouw, terwijl hij het dienblad van haar overnam.

‘Hij ziet er somberder en spookachtiger uit dan ooit,’ fluisterde hij tegen zijn vrouw.

Zonder geluid en zonder op te vallen, zette Milly de schalen op tafel. Dit in tegenstelling van haar man die na veel heen en weer geloop alleen maar de juskom in zijn handen had en nu klaarstond om deze aan te bieden.

‘Wat heeft de oude man daar in zijn armen?’ vroeg Redlaw nadat hij aan tafel was gaan zitten.

‘Hulst, meneer,’ antwoordde Milly rustig.

‘Zoals ik altijd zeg, meneer,’ zei William, ‘Hulst is zo geschikt voor deze tijd van het jaar. – Jus-.’

‘En kerst is weer gearriveerd. En opnieuw is er weer een jaar voorbij,’ fluisterde de scheikundige met een zucht. ‘Meer beelden in een steeds langer groeiende lijn van herinneringen die wij verzamelen, zodat we alleen maar meer hieronder kunnen lijden. Net zolang tot de dood ze achteloos door elkaar gooit en uitwist. Hoe kijk jij hier naar, Philip,’ onderbrak Redlaw zichzelf, terwijl hij de oude man aansprak. Deze stond een beetje apart met de glanzende hulst in zijn armen. Juffrouw William nam geluidloos een paar van de takjes en knipte deze met een schaar doormidden. Daarna versierde ze de kamer met de door haar op maat gemaakte hulst. Haar schoonvader leek met belangstelling naar haar te kijken.

‘Vrolijk Kerstmis en een gelukkig nieuwjaar, meneer. En moge er nog maar vele volgen. Ik heb zelf al aardig wat kerstfeesten vrolijk en gelukkig mogen vieren, ha, ha! En daarom voel ik me gerechtigd om deze wens uit te spreken. Ik ben zevenentachtig!’

‘Heb je zoveel vrolijke en gelukkige kerstfeesten mogen vieren, Philip?’ vroeg Redlaw.

‘Oh, ja, meneer. Heel veel,’ antwoorde de oude man. Redlaw draaide zich om naar William Swidger en vroeg zachtjes: ‘Is zijn geheugen soms door zijn hoge leeftijd aangetast?’

‘Zeker niet meneer,’ antwoordde de huismeester. ‘Zoals ik altijd al zeg, er is niemand met zo’n goed geheugen als mijn vader. Hij is de meest bijzondere man ter wereld. Hij weet niet wat vergeten is.’ Meneer William sprak met een overtuiging die geen ruimte bood tot enige twijfel.

Redlaw schoof zijn bord opzij, stond op en liep naar de oude man, die staarde naar een takje hulst in zijn hand.

‘De hulst herinnert je zeker aan voorbijgaande jaren,’ zei hij terwijl hij de oude man vol aandacht bekeek en hem tegelijkertijd op zijn schouder tikte. ‘Toch?’

‘Oh, ja, vele, vele jaren,’ antwoordde Philip, terwijl hij langzaam ontwaakte uit zijn trance. ‘Ik ben zevenentachtig.’

‘Waren ze vrolijk en gelukkig?’ vroeg de scheikundige zachtjes.

‘De eerste keer was toen ik nog een kleine jongen was, niet groter dan zo,’ zei de oude man, terwijl hij zijn hand een beetje boven zijn knie hield, ‘dat is de eerste kerst die ik mij herinner. Het was een koude, maar zonnige dag. Ik liep buiten en iemand – mijn moeder, al kan ik me haar gezicht niet meer herinneren, want ze werd ziek en stierf tijdens die kerst – vertelde mij dat de vogels de besjes van de hulst aten. Hier leefden ze van in de winter. Als klein jongetje dacht ik dat vogels daarom zulke glinsterende oogjes hadden. Dat herinner ik mij nog. En ik ben zevenentachtig!’

‘Vrolijk en gelukkig,’ zei Redlaw zachtjes, terwijl hij medelijdend glimlachte en keek naar het gebogen lichaam van de oude man. ‘Vrolijk en gelukkig en je herinnert het je nog goed?’

‘Ja, ja, ja,’ vervolgde de oude man, die de laatste woorden opving. ‘Ik herinner me Kerstmis nog goed tijdens mijn schooltijd en al het plezier die kerst elk jaar weer bracht. Ik was toen een stevig baasje, meneer Redlaw, en u kunt van mij aannemen dat niemand in de hele omgeving het met voetballen van mij kon

winnen. William, was er ook maar iemand die me met voetballen kon verslaan?’

‘Zoals ik altijd zeg, vader,’ antwoordde zijn zoon zonder aarzelen, ‘u bent een Swidger zoals er maar een in de hele familie is geweest.’

‘Beste jongen,’ zei de oude man, terwijl hij met zijn hoofdschudde en opnieuw naar het hulsttakje keek. ‘William is de jongste van een flink aantal kinderen. Jongens en meisjes. Verschillende van hen zijn inmiddels overleden, net als hun moeder. Mijn oudste zoon George, die nog meer dan de andere kinderen haar trots was, is aan lager wal geraakt. Maar als ik naar dit hulsttakje kijk kan ik ze allemaal gezond en levend voorstellen. Precies zoals ze toen waren; en William, in hem kan ik nog steeds zijn onschuld zien. Ik ben een gezegend mens, en dat op mijn zevenentachtigste jaar!’

De doordringende blik die de oude man op Redlaw gericht hield, gleed langzaam naar de vloer.

‘Toen ik het slechter kreeg – ik ben destijds zeer onrechtvaardig behandeld – en ik hier begon als huisbewaarder,’ vertelde de oude man, ‘dat moet inmiddels al zo’n vijftig jaar geleden zijn – waar is William? William, dat is meer dan een halve eeuw geleden, toch?’

‘Zoals ik altijd zeg, vader,’ antwoordde zijn zoon direct en even respectvol als eerder, ‘dat klopt precies. Tweemaal nul is nul, en tweemaal vijf is tien en je hebt honderd.’

‘Het was toen fijn om te weten,’ vervolgde de oude man, dat een

van de oprichters van dit instituut, of om precies te zijn,’ zei Philip, die er duidelijk plezier in had om zijn kennis over het onderwerp te delen, ‘een van de professoren, in zijn testament een bedrag naliet zodat we ieder jaar met kerst hulst konden kopen om daarmee de wanden en ramen te versieren. Dat voelde heel huiselijk en gezellig. We waren toen heel blij met zijn portret, dat tegenwoordig nog steeds hangt in wat vroeger onze grote eetzaal was. Het was een voorname heer, met een spitse baard, een geplooid kraag rond zijn nek en onder het portret staat geschreven in oud Engelse letters: “Heer, houd mijn geheugen levend.” U kent het wel, meneer Redlaw.’

‘Ik weet dat het portret daar hangt, Philip,’ antwoordde de scheikundige.

‘Ja, het is het tweede schilderij aan de rechterkant boven de lambrisering. Ik wil hiermee alleen maar zeggen dat het mijn geheugen levend heeft gehouden en daar ben ik hem dankbaar voor. Elk jaar als ik met kerst door dit huis loop, net zoals ik nu doe, en ik zie de lege ruimtes die ik opfris met de hulsttakjes gevuld met bessen, fris ik tegelijkertijd mijn oude geheugen op. Het ene jaar brengt de herinnering aan het andere jaar terug en dat weer aan weer een ander jaar enzovoort, enzovoort. Tot ik een hele reeks aan herinneringen heb! Het lijkt wel of de geboortedag van Jezus, de geboortedag is van alles wat me lief is. Alles waar ik verdriet over heb gehad of waar ik van heb genoten, en dat is bij elkaar heel wat, want ik ben zevenentachtig!’

‘Vrolijk en gelukkig,’ fluisterde Redlaw in zichzelf, terwijl de kamer op een vreemde manier donkerder begon te worden.

‘Dus u begrijpt, meneer,’ ging de oude Philip verder, terwijl zijn wangen een rode blos hadden gekregen en zijn ogen waren gaan schitteren. ‘Dus u begrijpt dat als ik deze tijd van het jaar vier, dat ik dan tegelijkertijd alle andere jaren vier. Maar waar is mijn geliefde Muis? Mijn leeftijd laat me teveel kletsen en we moeten het halve huis nog doen. Als we tenminste niet van de kou bevrozen of wegwaaien door de wind of door het duister worden opgeslokt.’ Juffrouw William, die door de oude man liefkozend Muis werd genoemd, had haar kalme gezicht naast dat van haar schoonvader gebracht en pakte zijn arm vast, nog voor hij was uitgesproken.

‘Kom, liefje,’ zei de oude man. ‘Het eten van meneer Redlaw wordt koud.’

Philip richtte zich weer tot Redlaw. ‘Ik hoop dat u me wilt verontschuldigen voor mijn geklets, meneer. Ik wens u een goede nacht en nogmaals een vrolijk...’

‘Nee, blijf!’ zei Redlaw, terwijl hij weer aan tafel ging zitten. Meer om de oude huisbewaarder gerust te stellen dan dat hij echt trek had. ‘Blijf nog een ogenblik hier, Philip. William, je was me net iets aan het vertellen over je fantastische vrouw. Ze zal het vast niet erg vinden om te horen hoezeer je haar waardeert. Wat was het ook al weer?’

‘Ja, maar weet u wat het is, meneer,’ antwoordde William

Swidger, terwijl hij verlegen naar zijn vrouw keek, ‘juffrouw William kijkt me zo aan.’

‘Maar je bent toch niet bang voor de blikken van je eigen vrouw?’

‘Nee, natuurlijk niet, meneer,’ antwoordde William. ‘Haar ogen zijn niet in staat om iemand bang te maken. Als dat de bedoeling was geweest, dan zouden ze niet zo lief zijn geweest. Maar ik zou het niet fijn vinden om... Milly, uhm, je weet. Verderop in de Buildings...’ William die achter de tafel stond was doelloos sommige van de spullen aan het verplaatsen, terwijl hij ondertussen enkele blikken uitwisselde met zijn vrouw. Ook maakte hij in het geheim bewegingen met zijn hoofd en duim in de richting van Redlaw.

‘Uhm, je weet wel, lieverd,’ zei William opnieuw, ‘verderop in de Buildings. Vertel jij het maar, lieverd. Jij bent veel beter met woorden. Je weet wel, de student.’

‘De student?’ vroeg Redlaw, terwijl hij zijn hoofd ophief.

‘Dat is wat ik bedoel, meneer!’ riep William enthousiast. ‘Omdat het om die arme student uit de Buildings gaat, kunt u het beter uit de mond van juffrouw William horen. Lieverd... de Buildings!’

‘Ik wist niet,’ begon juffrouw William rustig, ‘ik wist niet dat William u daar iets over had verteld. Als ik dat had geweten was ik niet gekomen. Ik had hem gevraagd dat niet te doen. Het is een zieke jongeman, meneer. En ik vrees dat hij erg arm is. Hij is te ziek om met de feestdagen naar huis te gaan en hij woont in een

pension in Jerusalem Buildings. Een buurt die weinig passend is voor een heer. Dat is het hele verhaal, meneer.'

'Waarom heb ik hier niet eerder iets over gehoord?' vroeg de scheikundige, die snel opstond. 'Waarom is hij niet naar mij toegekomen? Ziek! Geef me mijn hoed en jas. Arme jongen! Wat is zijn huisnummer?'

'O, maar u kunt daar niet naartoe gaan, meneer,' zei Milly, terwijl ze de arm van haar schoonvader losliet en rustig met haar armen over elkaar tegenover Redlaw ging staan.

'Mag ik hem niet opzoeken?'

'Hemeltje lief, nee,' zei Milly hoofdschuddend, 'dat kan absoluut niet!'

'Hoe bedoel je? Waarom dan niet?' Verbaast keek Redlaw de jonge vrouw aan.

'Wel, ziet u, meneer,' antwoordde William vol overtuiging, 'dat is nu precies wat ik probeer te vertellen. De jongeman zou nooit tegenover een andere man iets over zijn toestand willen vertellen. Hij vertrouwt juffrouw William, maar dat komt omdat alle studenten haar vertrouwen. Een andere man, meneer, krijgt geen woord uit hem. Maar een vrouw, meneer, en zeker een vrouw zoals juffrouw William, tja...'

'Ik begrijp wat je zegt, William,' zei Redlaw, terwijl hij naar het rustige en lieve gezicht van Milly Swidger keek. Hij bracht zijn vinger naar zijn lippen en duwde op hetzelfde moment zijn portemonnee in haar hand.

'O, nee, dat kan echt niet,' riep Milly uit, terwijl ze de portemonnee weer aan hem teruggaf. 'Dit wordt alsmaar erger. Dit is absoluut niet de bedoeling!'

Zelfs bij haar resolute weigering bleef ze zo kalm dat ze slechts ogenblikken daarna alweer de gevallen blaadjes hulst opraapte die ze eerder op de grond had laten vallen. En toen zij weer overeind kwam en zag dat Redlaw haar nog steeds vol twijfel en verbazing aankeek, herhaalde ze opnieuw in alle rust haar eerdere woorden, terwijl ze ondertussen rondkeek of er nog meer hulst op de grond lag.

'Hij zei dat hij absoluut niet wilde dat u wist van zijn ziekte, meneer, of dat u hem zou helpen. Ondanks dat hij student is in uw klas. Ik hoop dat u dit zult respecteren, meneer.'

'En waarom zei hij dat?' Redlaw keek haar nog steeds vol verbazing aan.

'Dat zou ik echt niet weten, meneer,' zei Milly na even te hebben nagedacht. 'Ik ben niet zo slim, weet u. Ik wilde hem alleen een beetje helpen door zijn woning wat netter en gezelliger te maken. En daar heb ik mijn best voor gedaan. Hij is alleen en arm en ik ben bang dat hij anders wordt vergeten. Wat is het hier donker!'

Tijdens het gesprek was de kamer steeds donkerder geworden. Diepe duisternis en schaduwen liepen in elkaar over achter de stoel van de scheikundige.

'En wat weet je nog meer over hem?' vroeg Redlaw.

'Hij is verloofd en wil zo snel mogelijk trouwen,' antwoordde

Milly, 'ik denk dat hij studeert zodat hij kan straks geld kan verdienen om in zijn onderhoud te voorzien. Hij doet niets anders dan studeren. Wat is het hier toch vreselijk donker!'

'Het is ook kouder geworden,' zei de oude man. Hij wreef zijn handen in elkaar om deze op te warmen. 'De kamer voelt kil en onbehagelijk. Waar is mijn zoon? William, jongen, draai de lamp eens wat hoger en stook het vuur een beetje op.'

'Gisteren mompelde hij in zijn slaap, nadat hij mij eerst had verteld over iemand die dood was,' vertelde Milly. 'Ook sprak hij over een of ander ernstig vergrijp. Iets dat is gebeurd en nooit kan worden vergeten; maar of die gebeurtenis hem of een ander is aangedaan, dat weet ik niet. Ik weet alleen dat hij niet de dader was.'

'In het kort,' vervolgde William, terwijl hij naast Redlaw was gaan staan om hem in het oor te fluisteren, 'juffrouw William heeft hem ontzettend geholpen. Iets wat ze zelf nooit zou toegeven. Thuis is zij ook zo. Ze zorgt heel goed voor mijn vader en in het hele huis is geen stof te vinden als zou je er vijftig pond om verwedden. Het lijkt of ze altijd thuis is en toch loopt juffrouw William heen en weer als een moeder voor deze student!'

De kamer werd steeds donkerder, net als de duisternis en de schaduwen die zich verzameld hadden achter de stoel van Redlaw.

'En of dat nog niet genoeg is, meneer, vond juffrouw William vanavond, terwijl ze onderweg was naar huis, een bibberend schepseltje op de stoep. Het zag er meer uit als een jong beest dan

als een jong kind. Natuurlijk nam ze het mee naar binnen, gaf het droge kleren en eten, terwijl we al het eten en de kleding die bestemd waren voor het goede doel, al deze kerstochtend hadden weggegeven. Als dit kind al eens vuur heeft gevoeld, dan is dit niet te merken. Het zit in onze kamer bij de open haard en staart continu naar het vuur.'

'Moge God haar zegenen,' zei de scheikundige hardop, 'en jullie ook, Philip en William. Ik moet nadenken over wat ik in dit geval kan doen. Ik zou die student graag ontmoeten, maar ik wil jullie niet langer ophouden. Nog een fijne avond.'

'Dank u, meneer,' zei de oude man. 'Ook namens Muis en mijn zoon William en natuurlijk namens mijzelf. William, neem jij de lantaarn en ga voorop door die lange, donkere gangen zoals je vorig jaar en het jaar daarvoor ook hebt gedaan. Ja, ja, dat herinner ik mij nog goed, al ben ik dan zevenentachtig! Heer, houd mijn geheugen levend, dat is een mooi gebed, meneer Redlaw, het gebed van die professor, met zijn puntbaard en met de geplooid kraag rond zijn nek. Het portret dat daar hangt, het tweede aan de rechterkant boven de lambrisering in wat vroeger, voor de tien andere heren zich lieten afkopen, onze grote eetzaal was. Heer, houd mijn geheugen levend. Amen! Amen!'

Toen de drie samen vertrokken en de zware deur hadden dichtgedaan, die, ondanks dat ze haar voorzichtig in het slot hadden laten vallen, een donderende reeks echo's liet horen, werd de kamer nog donkerder.

Terwijl Redlaw peinzend en alleen in zijn stoel zat, verwelkte de groene hulst aan de muur en vielen de dorre takjes op de grond. De duisternis en schaduwen die zich hadden verzameld achter zijn stoel, namen zeer langzaam de vorm van een angstaanjagende figuur aan. Een die precies op de scheikundige leek! Doodsbleek, koud, zonder kleur en met handen die grauw waren. De figuur had Redlaw's gelaatstrekken, met dezelfde fonkelende ogen en grijze haren. Gekleed in de donkere schaduwen van zijn kleren, doemde het in al zijn verschrikkelijkheid op. Onbeweeglijk en zonder geluid. Waar Redlaw zijn arm op de armleuning had liggen starend in het vuur, leunde deze angstwekkende gedaante op de rugleuning van de stoel, kijkend naar het punt waar de scheikundige zijn blik op had gericht, met dezelfde uitdrukking als Redlaw op zijn gelaat.

Dit was dus het *Iets*. Het was al eerder verschenen en ook weer weggegaan. Dit was de schrikwekkende metgezel van de bezeten man. Gedurende een korte periode schonk het *Iets* geen aandacht aan de scheikundige, net zo min als Redlaw aandacht schonk aan de verschijning, terwijl in de verte kerstliedjes te horen waren van straatmuzikanten. Hij leek naar de muziek te luisteren en de verschijning leek mee te luisteren, tot hij zonder zich te bewegen vroeg: 'Weer hier?'

'Weer hier,' antwoordde de geestverschijning.

'Ik zie je in het vuur,' zei de bezeten man. 'Ik hoor je in de muziek, in de wind, in de doodse stilte van de nacht.'

De geestverschijning knikte.

'Waarom kom je me elke keer kwellen?'

'Ik kom als ik geroepen word,' antwoordde de geestverschijning.

'Niet waar! Je komt ongevraagd!' riep de scheikundige uit.

'Dan ongevraagd,' antwoordde de geestverschijning. 'Het doet er niet toe. Ik ben hier.'

De bezeten man keerde zich met een ruk om en staaarde naar de geestverschijning. En met een net zo plotselinge beweging kwam deze voor zijn stoel staan en staaarde naar hem. Zo bleven ze elkaar een poosje aankijken. Het was een huiveringwekkend schouwspel dat zich afspeelde in een leeg, oud en groot huis. Midden in een winternacht, terwijl de wind luid om het huis blies.

'Kijk naar mij,' sprak de geestverschijning. 'Ik ben degene die tijdens een arme en ellendige jeugd werd verwaarloosd en me door al deze ellende moest worstelen. Ik moest een moeilijke weg bewandelen zodat ik eindelijk beter zou worden en ik rust kon vinden.'

'Ik ben die man,' antwoordde Redlaw.

'Geen liefdevolle moeder, of raadgevende vader,' ging de geestverschijning verder. 'Mijn ouders waren net als vogels voor wie het zorgen voor hun kroost slechts kort duurt.' De geestverschijning zweeg.

'Ik ben degene,' ging het spook verder, 'die tijdens mijn moeilijkheden een vriend vond. Met hem werkte ik zij aan zij en

ik gaf hem alle liefde en vertrouwen die ik in mijn jeugd had gemist.

‘Niet alle,’ zei Redlaw hees.

‘Nee, niet alle,’ antwoordde de geestverschijning. ‘Ik had een zus.’ De bezeten man zat met zijn hoofd in zijn handen en herhaalde: ‘Ik had!’

De geestverschijning sloop met een boosaardige glimlach dichtbij en ging verder: ‘Ze was al het licht dat ik thuis nooit had gekregen. Ze was jong, mooi en lief. Ik nam haar mee toen ik naar mijn eerste eigen woning verhuisde. Ze verjoeg de duisternis met haar licht.’

‘Ik zag haar daarnet nog in het vuur en hoorde haar in muziek, de wind en de doodse stilte van de nacht,’ antwoordde de bezeten man.

‘Hield haar geliefde werkelijk van haar?’ vroeg het spook peinzend. ‘Ik ben er zeker van dat hij dat deed, maar het was beter geweest als ze hem niet had liefgehad.’

‘Ik wil het vergeten,’ zei Redlaw. ‘Ik wil het wissen uit mijn geheugen.’

Zonder te bewegen ging de geestverschijning verder: ‘Ik vond een liefde zoals mijn zus die vond, maar ik was te arm om deze liefde ten huwelijk te vragen. Daarvoor hield ik teveel van haar. Ik werkte harder dan ooit om hogerop te komen en droomde over de toekomst.’

‘Ik zag ze daarnet nog in het vuur,’ fluisterde de bezeten man

opnieuw. ‘Ze kwamen voort uit de muziek, uit de wind, uit de doodste stilte van de nacht en uit de omwenteling der jaren.’

‘Ik zag flitsen van mijn toekomst als getrouwd man. Beelden van mijn zuster, getrouwd met mijn beste vriend, beelden als oudjes met kinderen en kleinkinderen als gouden schakels die een lang snoer vormden. Het waren allemaal fata morgana’s. Waarom is het mijn lot dat ik mij dit allemaal zo goed kan herinneren?’

‘Fata morgana’s,’ herhaalde de geest, terwijl het naar Redlaw staarde. ‘Want mijn beste vriend kwam tussen mij en mijn zus en verbrijzelde mijn dromen en toen...’

‘Toen verdween zij uit mijn leven,’ viel de scheikundige hem in de rede. ‘Liefdallig en gelukkig!’

De geestverschijning keek hem stilzwijgend aan.

‘Ik herinner het mij,’ zei de bezeten man na een korte stilte. ‘Ik herinner het mij alsof het gisteren was. Maar het doet er niet meer toe. Ik werd verraden door iemand die ik vertrouwde en liefhad en niets kan dat verlies ongedaan maken.’

‘En zo,’ zei het spook, ‘draag ik het verdriet en het verlies met mij mee. De herinneringen als een vloek en als ik al dit verdriet en al dit onrecht zou kunnen vergeten, dan zou ik het doen.’

Boos sprong Redlaw in de richting van de geestverschijning en greep deze bij zijn keel.

‘Laat dat!’ riep het spook met huiveringwekkende stem. ‘Als je mij doodt zul je sterven!’

De scheikundige liet de geestverschijning los. De woorden

van het spook leken hem te verlammen en hij staaarde hem roerloos aan, terwijl deze van hem weggleed. Een glimlach op zijn onaardse gelaat, terwijl het zijn duistere gezicht triomfantelijk opgeheven hield.

‘Hou op,’ antwoordde de bezeten man zachtjes. ‘Ik kan niet tegen dit sombere gefluister.’

‘Het is een weerkaatsing van je eigen gedachten,’ zei de verschijning.

‘Maar waarom moet ik zo gekweld worden door mijn eigen gedachten? Ik verdraag het, zodat ik ze een plek kan geven, maar wie zou niet wensen om zijn ellende te vergeten?’

‘Inderdaad,’ antwoordde de geest, ‘wie zou dat niet wensen.’

‘Al die jaren die we ons herinneren,’ ging Redlaw verder, ‘wat heb je eraan? Kijk naar de herinneringen van de oude man die hier vanavond was. Niets anders dan kommer en kwel.’

‘Maar simpele mensen,’ zei het spook met een boosaardige glimlach op zijn kille gezicht, ‘voelen en denken niet zo diep over deze dingen.’

‘Kwelgeest,’ antwoordde Redlaw, ‘jouw holle blik en stem jagen mij meer angst aan dan ik in woorden kan uitdrukken. Jouw verschijning jaagt me meer angst aan en als ik spreek hoor ik de weerkaatsing van mijn eigen gedachten.’

‘Zie het als het bewijs over de enorme krachten die ik bezit,’ antwoordde het spook. ‘Luister naar wat ik voor je kan doen. Ik kan je jouw ellende, het onrecht en alle kommer en kwel laten

vergeten. Ik heb de macht om je herinneringen aan deze dingen uit te wissen,’ antwoordde de geestverschijning. ‘Neem je mijn aanbod aan?’

‘Wacht!’ riep de bezeten man, terwijl hij zijn hand ophief. ‘Ik ben bang dat ik meer verlies dan alleen mijn vreselijke herinneringen. Ik wil geen mooie herinneringen verliezen, of gevoelens die mij of anderen goed doen. Wat wordt er nog meer uit mijn geheugen gewist als ik hiermee akkoord ga?’

‘Alleen de gevoelens en indrukken die voortvloeien uit de verwijderde herinnering zullen verdwijnen. Je studie en opgedane kennis zullen niet worden aangetast.’

Ongerust dacht de bezeten man na. ‘Hoe talrijk zijn die gevoelens en indrukken?’

‘Niets meer dan degenen die op doemen uit het vuur, uit de muziek, uit de wind, uit de doodse stilte van de nacht en uit de omwenteling der jaren,’ antwoordde het spook minachtend.

‘En niets anders?’ vroeg de scheikundige. De geestverschijning hield zijn mond, bleef even staan en liep toen naar het vuur en bleef daar staan.

‘Beslis!’ zei het, ‘voor het te laat is.’

‘Wacht! Ik zweer op mijn leven,’ sprak Redlaw opgewonden, ‘dat ik slechts het beste met mijn medemens heb voorgehad. Maar als mijn geest is vergiftigd, waarom zou ik dan niet het tegengif gebruiken? Als alleen deze geestverschijning dit vergif eruit kan snijden, waarom zou ik dat dan niet toelaten?’

‘Spreek,’ zei het spook, ‘neem je mijn aanbod aan?’

‘Nog een ogenblik,’ antwoordde de bezeten man gehaast. ‘Ik zou willen vergeten, maar mijn geheugen is net als andere mensen, alleen hebben zij deze keuze niet.’

‘Spreek!’ zei de geestverschijning opnieuw. ‘Is het aanbod aangenomen?’

‘Ik neem het aan,’ antwoordde Redlaw.

‘Je neemt het aanbod aan. Neem dit dan ook mee. De gave die ik je gegeven heb zul je doorgeven. Waar je ook gaat zul je de nare herinneringen vanaf nu bij iedereen die je tegenkomt vernietigen. Jouw wijsheid heeft je laten ontdekken dat pijnlijke herinneringen het noodlot van alle mensen is en dat iedereen veel gelukkiger is zonder deze herinneringen. Ga nu, en geef deze gave door aan anderen. Wees gelukkig met al het goede dat je nu kunt doen.’ De geestverschijning hield een bloedeloze hand boven Redlaw uitgestrekt en bracht zijn gelaat dicht bij dat van de scheikundige. De ogen van het spook kwamen zo dichtbij dat hij kon zien dat ze geen deel uitmaakten van de vreselijke glimlach die hij op zijn gelaat had. Er was slechts een kille verschrikking te lezen in zijn ogen, daarna werd alles mistig en was de geestverschijning verdwenen.

Terwijl de bezeten man verstijfd achterbleef, bevangen door verbazing en angst, hoorde hij de woorden ‘Vernietig het bij iedereen die je tegenkomt,’ in de droevige klanken die langzaam aan wegstierven. Toen hoorde hij opeens een schrille kreet. Het klonk

als de kreet van iemand die de weg verloren had, ergens in de duisternis.

Verbijsterd staaarde hij naar zijn handen, alsof hij nauwelijks kon geloven dat deze van hem waren. Toen schreeuwde hij terug. Krachtig en luid, want een angstig gevoel nam bezit van hem. Alsof hij ook niet meer wist waar hij was. Toen zijn kreet werd beantwoord, nam hij een lamp en ging op onderzoek uit. Vanuit zijn woonkamer liep hij naar het auditorium waar hij les gaf aan zijn studenten. Zonder de rijen vol jongeren was het een spookachtige ruimte waaruit al het leven leek te zijn verdwenen.

‘Hallo!’ riep hij. ‘Hallo! Deze kant op. Kom naar het licht!’ Hij hield de lamp in zijn hand omhoog en staaarde in de duisternis. Plotseling schoot er iets rakelings langs hem heen zijn woonkamer in waar het wegdook in een hoek.

‘Wat is dat?’ zei de bezeten man die zich geschrokken omdraaide. In de hoek zat iets dat de grootte en vorm had van een kind met het gezicht van een ellendige, oude man. Een gezicht dat niet ouder kon zijn dan zes jaar, maar de uitdrukking had van een heel leven. Fonkelende ogen, met kindervoeten, besmeurd door bloed en modder. Een kind dat nooit een kind was geweest. De jongen dook ineen toen hij bekeken werd en hief zijn arm op om een verwachte klap af te weren.

Slechts enkele minuten geleden zou het hart van de scheikundige ineenkrimpen bij het zien van zoveel leed, maar nu keek hij met een koele blik naar het kind. Hij probeerde zich iets te

herinneren, maar hoe hij ook zijn best deed, het lukte hem niet om de herinnering naar boven te halen.

‘Waar is de vrouw?’ vroeg de jongen. ‘Ik wil weten waar de vrouw is.’

‘Welke vrouw?’

‘De vrouw. Zij heeft mij hier gebracht en bij het vuur gezet. Ik ben haar gaan zoeken, maar raakte de weg kwijt.’ Plotseling sprong de jongen op, maar voor hij kon wegrekken had Redlaw hem al vast.

‘Laat me gaan!’ siste de jongen. ‘Ik heb je niets gedaan. Ik wil naar de vrouw toe!’

‘Er is een kortere weg,’ zei Redlaw. Hij probeerde uit alle macht de herinnering aan dit afschuwelijke wezen terug te halen. ‘Hoe heet je?’

‘Ik heb geen naam!’

‘Waar woon je?’

‘Wonen? Wat is dat? Laat me los! Ik wil naar de vrouw!’

Redlaw keek de jongen verward aan.

‘Ik zal je naar haar toebrengen,’ zei hij. Hij gebaarde de jongen hem te volgen. Bij de deur bleef hij echter staan. *De gave die ik je gegeven heb zul je doorgeven, waar je ook gaat!* De woorden van de geestverschijning klonken door in de wind.

‘Ik ga daar vanavond niet naar toe,’ fluisterde hij. ‘Ik ga vanavond nergens naartoe.’

‘Jongen, loop recht door deze gang, steek de binnenplaats over

en dan zul je een raam verlicht door vuur zien.’ De jongen schoot de gang in en was verdwenen. Snel sloot Redlaw de deur en ging in zijn stoel zitten, zijn gezicht verborgen in zijn handen. Bang voor zichzelf, want nu was hij inderdaad alleen. Helemaal alleen.